

ΕΝΟΤΗΤΑ: ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗ

ΣΧΕΧΗ ΑΝΘΡΩΠΟΥ -ΖΩΟΥ

Επιμέλεια: Σοφιάνα Μηλιωρίτσα, MA in Clinical Counseling Psychology

Pg.Dip. στην Προσωποκεντρική Συμβουλευτική, Καθηγήτρια Ψυχολογίας,
NewYorkCollege

E-mail: milioritsa@gmail.com

Αφιερωμένο στο Freddy

Ο αγαπημένος σκύλος του Πικάσο ή πως βιώνουμε την απώλεια του κατοικίδιού μας – Μια εισαγωγή

Ο Lump, ράτσας Dachshund, θα μείνει στην ιστορία για πολλούς λόγους.

1. Ήταν ο σκύλος που έφαγε ένα «Πικάσο» (Duncan, 2006) (ή μάλλον πολλούς) καθώς ως ο αγαπημένος σκύλος του ζωγράφου έτρωγε για παιχνίδι (!) προσχέδια αλλά και το χαρτονένιο λαγό που του είχε χαρίσει ο Πικάσο (πολλοί αναρωτιούνται σήμερα για την αξία αυτών των γευμάτων...)
2. Ο Πικάσο του φερόταν σαν μέλος της οικογένειας
3. Ο Lump έχει αποτυπωθεί σε τουλάχιστον 15 έργα του
4. Ο Lump πέθανε μια εβδομάδα νωρίτερα από τον μεγάλο ζωγράφο και δεν γνωρίζουμε την αντίδραση του ιδιοκτήτη του για το γεγονός αυτό

(Riding, 2006)

Εκατομμύρια όμως ιδιοκτήτες κατοικίδιων σήμερα βιώνουν την απώλεια των κατοικίδιων τους και το φαινόμενο αυτό, αν και εκτεταμένο, δεν έχει μελετηθεί επιστημονικά σε βάθος και συστηματικά.

Ο θρήνος για τα κατοικίδια δεν είναι ένα φαινόμενο τους δυτικού πολιτισμού όπως ίσως κάποιοι θα πίστευαν. Ο Ηρόδοτος αναφέρει πως οι αρχαίοι Αιγύπτιοι επιδίδονταν σε θρήνο για τα κατοικίδιά τους (Fogle,1995). Αλλά και στη σύγχρονη Ιαπωνία, υπάρχουν εκατοντάδες προσκληνυματικοί χώροι όπου οι ιδιοκτήτες μπορούν να οργανώσουν τελετές για να μνημονεύσουν τα αγαπημένα τους ζώα που δεν βρίσκονται πια στη ζωή (Knight, 1996).

Σύμφωνα με τον Cowles (1985) ο βαθμός του δεσμού ανάμεσα στο κατοικίδιο και τον ιδιοκτήτη του καθορίζει τις ψυχικές επιπτώσεις στον ιδιοκτήτη όταν το κατοικίδιο πεθαίνει.

Οι ιδιοκτήτες τις περισσότερες φορές αντιλαμβάνονται τα κατοικίδια ως ένα φίλο ή ως μέλος της οικογένειας (Gosse και Barnes, 1994; Katcher, 1989) (ΒΛΕΠΕ LUMP). Επίσης, μιλώντας με ψυχολογικούς όρους, τα ζώα πολλές φορές χρησιμοποιούνται, σε εσωτερικές οικογενειακές «τριγωνοποιήσεις» όπου 2 μέλη της οικογένειας βιώνουν ένταση, χωρίς να την εκφράζουν μεταξύ τους αλλά τουλάχιστον το ένα μέλος κατευθύνει το θυμό του στο κατοικίδιο (Cain, 1991). Τέλος, παρατηρείται ότι καθώς μια οικογένεια μικραίνει σε αριθμό (μέλη φεύγουν, μετακομίζουν κλπ), η αξία του κατοικίδιου και η «θέση» του μέσα στο σπίτι αυξάνει (Quackenbush,1984)

Ο δεσμός αυτός με το κατοικίδιο συνήθως χαρακτηρίζεται από αγάπη άνευ όρων, ασφάλεια, εμπιστοσύνη, σταθερότητα και ζεστασιά (ΒΛΕΠΕ

LUMP). *Συνεπώς, με ποιο τρόπο οι αντιλήψεις αυτές διαμορφώνουν τον τρόπο που βιώνουμε την απώλεια του αγαπημένου μας κατοικίδιου;*

Πολύ ενδιαφέρον έχει η έρευνα των Gerwolls και Labbott (1994) στην οποία οι συμμετέχοντες έδειξαν να βιώνουν σχεδόν τον ίδιο πόνο για το κατοικίδιό τους σαν να έχαναν έναν δικό τους άνθρωπο σε βάθος 26 εβδομάδων.

Ο θάνατος του κατοικίδιου μας έχει και μια άλλη επίπτωση, ενεργοποιεί τις σκέψεις και τα συναισθήματα γύρω από το θάνατο γενικά αλλά και ειδικότερα γύρω από το δικό μας θάνατο (Planchon και Templer, 1996).

Τα συναισθήματα απώλειας διαρκούν κατά μέσο όρο για 10 μήνες, ωστόσο παρατηρείται μείωση της έντασης ήδη από τον έκτο μήνα σύμφωνα με τους Wrobel και Dye (2003)

Είναι πολύ σημαντικό να σημειωθεί ότι ο θάνατος ενός κατοικίδιου - για πολλούς ιδιοκτήτες - λόγω της σύντομης διάρκειας ζωής ενός ζώου, είναι πολλές φορές και ο πρώτος θάνατος στο άμεσο περιβάλλον που βιώνουν.

Σύμφωνα με το μοντέλο πένθους της Kubler Ross (1969), εάν η πρώτη αντίδραση απέναντι στην απώλεια είναι η άρνηση και η δεύτερη ο θυμός, πολλοί ιδιοκτήτες κατοικιδίων συνήθως στρέφουν το θυμό τους στον κτηνίατρο, ειδικά εάν έχει προηγηθεί ασθένεια του ζώου (Wrobel και Dye, 2003). Αφού καταπείσει ο θυμός, οι ιδιοκτήτες μπαίνουν στο πένθος για να οδηγηθούν στο τελικό στάδιο του μοντέλου που είναι η αποδοχή της απώλειας χωρίς συναισθηματικές εντάσεις (Sharkin και Knox, 2003).

Ένα ζήτημα όμως που ανακύπτει είναι ότι ενώ στους ανθρώπους προβλέπονται τελετουργίες και διαδικασίες κοινωνικά αποδεκτές στην απώλεια κοντινών προσώπων, με τα κατοικίδια δεν ακολουθούνται

συχνά τέτοιες διαδικασίες, επιτείνοντας το τραύμα της απώλειας και καθυστερώντας την «επούλωση» (Wrobel και Dye, 2003). Πολλοί ιδιοκτήτες ντρέπονται να πενήσουν την απώλεια του αγαπημένου τους κατοικίδιου σε κοινωνικό επίπεδο με αποτέλεσμα το πένθος να μπαίνει στον «πάγο» και να παραγνωρίζεται.

Εάν σε κοινωνικό επίπεδο επικρατεί συχνά η φράση, «και γιατί δεν παίρνεις ένα καινούργιο σκυλάκι για να αντικαταστήσεις το παλιό;» απλά, δείχνει να μην υπάρχει χώρος για πολλούς ιδιοκτήτες να βιώσουν και να εκφράσουν ανοιχτά τα συναισθήματά τους.

Σύμφωνα με τους Gosee και Barnes (1994) η ηλικία του ιδιοκτήτη και η διάρκεια της ιδιοκτησίας δεν παίζουν ρόλο στο πως θα βιωθεί η απώλεια. Ωστόσο, δύο παράμετροι όπως ο θάνατος του ζώου από ατύχημα και ο θάνατος ΟΧΙ με ευθανασία, δείχνουν ότι συσχετίζονται με εντονότερα συναισθήματα γύρω από την απώλεια (Planchon, Templer, Stokes και Keller, 2002). Για την πρώτη παράμετρο, οι ιδιοκτήτες συχνά έχουν ενοχές ότι δεν πρόσεξαν σωστά το κατοικίδιο και εκείνο έχασε τη ζωή του σε ατύχημα ενώ η δεύτερη παράμετρος αποδίδεται στο γεγονός ότι ο ιδιοκτήτης πιθανότατα παρακολούθησε επί μακρόν την ταλαιπωρία του ζώου εξαιτίας ασθένειας μέχρι να καταλήξει.

Για να επιστρέψουμε στον Lump, τον σκύλο που έφαγε ένα «Πικάσο» (Duncan, 2006), ο θάνατος του προηγήθηκε μόνο κατά μία εβδομάδα του Πικάσο, οπότε και δεν έχουμε στοιχεία για τον τρόπο που αντέδρασε για το γεγονός αυτό. Για το βαθύ όμως πένθος που βίωσε ένας σπουδαίος ποιητής- ο Λόρδος Βύρων- για το θάνατο του αγαπημένου του Μπόουσον έχουμε. Ο ποιητής παρέμεινε συντετριμμένος στο πλευρό του σκύλου του όταν εκείνος προσβλήθηκε από λύσσα και μετά από λίγο υπέκυψε.

Αν και η επιθυμία του Λόρδου Βύρωνα ήταν να ταφεί μαζί με το σκύλο του αυτό δεν κατέστη δυνατό. Ωστόσο το μνημείο όπου ετάφη ο Μπόουσον είναι μεγαλύτερο από αυτό του Μπάιρον!

(Βρης, 2010)

ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ ΓΙΑ ΕΝΑ ΣΚΥΛΟ 1 –

Για το www.vetmenow.gr

(Απόσπασμα ποιήματος που έχει χαραχτεί στο τάφο του Μπόουσον)

Σοφιάνα Μηλιωρίτσα, Προσωποκεντρική Σύμβουλος

Κοντά σε αυτό το Σημείο

κείτονται τα Λείψανα κάποιου

που είχε Ομορφιά χωρίς Ματαιοδοξία,

Δύναμη χωρίς Θράσος,

Τόλμη χωρίς Σκληρότητα

και όλες τις Αρετές του Ανθρώπου χωρίς τα Ελαττώματά του.

Ο Έπαινος αυτός, που θα μπορούσε να είναι μια ανούσια Κολακεία

αν αναγραφόταν πάνω από ανθρώπινες στάχτες,

δεν είναι παρά ένας δίκαιος φόρος τιμής στη Μνήμη του

ΜΠΟΟΥΣΟΝ, ενός ΣΚΥΛΟΥ,

που γεννήθηκε στη Νέα Γη, τον Μάιο, 1803

και πέθανε στο Αββαείο του Νιούστεντ, στις 18 Νοεμβρίου, 1808.....

Ο αγαπημένος σκύλος του Πικάσο ή πως βιώνουμε την απώλεια του κατοικίδιού μας – vetmenow.gr

Βιβλιογραφικές Αναφορές

- Cain, A. (1991). Pets and the family. *Holistic Nursing Practice*, 5, 58–63.
- Cowles, K. V. (1985). The death of a pet: Human responses to the breaking of the bond. *Marriage & Family Review*, 8(3-4), 135-148.
- Duncan, D., D. (2006). *Lump: the dog who ate a Picasso*. Thames and Hudson.
- Fogle, B. (1995). *The encyclopedia of the dog*. New York: Dorling Kindersley Publishing
- Gerwolls, M. K., & Labott, S. M. (1994). Adjustment to the death of a companion animal. *Anthrozoos*, 7(3), 72-186.
- Gosse, G. H., & Barnes, M. J. (1994). Human grief resulting from the death of a pet. *Anthrozoös*, 7, 103-112.
- Katcher, A. H. (1989). How companion animals make us feel. In R. J. Hoage (Ed.), *Perceptions of animals in American culture* (pp. 113-127). Washington, DC: Smithsonian Institution Press.
- Knight, J. (1996, November). Pet memorial temples in Japan. *The Newsletter*, 12, 12-13.
- Kubler-Ross, E. (1969). *On death and dying*. New York: Simon & Schuster.
- Quackenbush, J. E. , & Glickman, L. (1984). Helping people adjust to the death of a pet. *Health & Social Work*, 91, 42-48.
- Planchon, L. A., Templer, D. I., Stokes, S., & Keller, J. (2002). Death of a companion cat or dog and human bereavement: Psychosocial variables. *Society & Animals*, 10, 93.
- Planchon, L. A., & Templer, D. I. (1996). The correlates of grief after death of pet. *Anthrozoos*, 4(2/3), 107-113.

Riding, A. (2006, August 26). Picasso's other muse, of the Dachshund kind. *The New York Times*. http://www.nytimes.com/2006/08/26/arts/design/26lump.html?_r=0 Accessed 7/22/2014

Sharkin, B.S. & Knox, D. (2003). Pet loss: issues and implications for the psychologist. *Professional Psychology: Research and Practice* 34(4), 414-421.

Wrobel, T. A. & Dye, A. L. (2003). Grieving pet death: normative, gender and attachment issues. *Omega* 47(4), 385-393

Βρης, Ε. (2010, 16 Μαρτίου) Επιτάφιος για ένα σκύλο. *Ελευθεροτυπία*. <http://www.enet.gr/?i=issue.el.home&date=16/04/2010&s=to-diavathrio-toy-savvatoy&c=vivlio> Ημερομηνία επίσκεψης 22/7/2014